

Szabad Gondolat

ANTROPOZÓFIA
NEVELÉSMŰVÉSZET
SZOCIÁLIS ÉLET

Antropozófia

Ita Wegman:
Persephone

A dráma keletkezésének története

Világhelyzet

Andreas Flörsheimer:
Amerika és Közép-Európa
viszonyáról

Pedagógia

Emil Molt:
A Waldorf Iskola

Technika

Rudolf Steiner:
„Erő és anyag”

Melléklet

Ita Wegman:
PERSEPHONEIA

2007. június

10/2

TARTALOMJEGYZÉK

Hiszek az emberben.... 1

ANTROPOZÓFIA

Ita Wegman: Persephone - A dráma keletkezésének története 2
Markus Osterrieder: Rudolf Steiner és a XIX. század okkult mozgalmi 6

VILÁGHELYZET

Andreas Flörsheimer: Amerika és Közép-Európa viszonyáról 15
Ertsey Attila: Még egyszer az idei márciusról 21
Ertsey Attila: Putyin, Orbán és a gáz 23

KOMMENTÁR NÉLKÜL

Részlet Vlagyimir Putyin 2007. február 10-én,
a 43. Münchener Biztonságpolitikai Konferencián tartott beszédéből 28

PEDAGÓGIA

Emil Molt: A Waldorf Iskola 29

TECHNIKA

Rudolf Steiner: „Erő és anyag” 34
Frisch Mihály: Gondolatok a természettudományról 37

Felhívás 42
Az európai ELIANT Szövetség Európa szerte aláírásgyűjtési kampányba kezd 42
Alkalmazott Antropozófiai Kezdeményezések Európai Szövetsége / ELIANT - Alapítólevél 43

OLVASÓI LEVÉL 46

MELLÉKLET

Ita Wegman: PERSEPHONEIA

SZABAD GONDOLAT

Az antropozófia, nevelésművészet és szociális élet folyóirata

Szerkesztőbizottság:

Buella Mónika, Ertsey Attila, Frisch Mihály, Galántai Ágnes, Kádas Ágnes, Kálmán István, Tóth Márk

Kiadja: Natura-Budapest Kft.

Felelős kiadó: Tóth Márk

Felelős szerkesztő: Buella Mónika

Borító és tördelés: HÉT-fő Bt. – eMeLA

Nyomdai munka: Kintner Attila

ISSN 1418 4443

Olvasói levelek, hirdetések, információ:
a szerkesztőség címére lehet beküldeni
1089 Budapest, Bláthy Ottó u. 41., Tel: 303 77 46
Honlap: www.szabadgondolat.hu
E-mail: info@szabadgondolat.hu

Beküldött írásokat nem küldünk vissza, és nem őrzünk meg.

Előfizethető a szerkesztőségben.

Éves előfizetési díj: 2400 Ft (postaköltséggel együtt)

Markus Osterrieder

RUDOLF STEINER ÉS A XIX. SZÁZAD OKKULT MOZGALMAI

2007. február 23-24-én elhangzott előadás jegyzete

100 éve, 1907-ben Münchenben tartotta Püncösdi Kongresszusát a Teozófiai Társaság. A Püncösdi Kongresszus minden évben jelentős esemény volt, de a '907-es mégis kiemelkedő jelentőségű, mert Steiner ekkor adott első alkalommal művészi impulzust a világnak.

A '907-es év Steiner müncheni tevékenységének a kezdetét jelenti. Itteni tevékenysége szorosán összekapcsolódott a misztériumdrámák megszületésével. Münchenben kellett volna felépülnie a *Johannesbau*-nak is, amely a működésük központja lehetett volna.

A müncheni kongresszust megelőzően Steiner létrehozott a Teozófiai Társaságon belül egy ezoterikus iskolát, melynek sajátossága, hogy azt egy korábbi ezoterikus munkához kapcsolódva alapította. 1904-905 tájékán kereste és meg is találta azt a módot, ahogyan hozzájuthat egy olyan diplomához, ami jogosulttá teszi a szabadkőművesek közötti fel lépésre. Nem akart valódi tag lenni, mégis szüksége volt erre a kapcsolatra, mivel tudta, hogy okkult területen csak úgy kezdhet valamibe az ember, ha kapcsolódik egy előző áramlathoz.

A *misraim* csoportot a XVIII. század végén a híres okkultista *Cagliostro* alapította, de mögötte egy másik irányzat is állt, ami Saint Germaine grófra vezethető vissza. A *misraim* irányzatnak a XIX. században mozgalommá kellett válnia. Egy olyan mozgalommá, ami szociális területen működik. Ebben az időben felerősödött a szociális érzékenység. A *misraim* áramlattal egyrészt a meditatív belső munkát akarták felerősíteni, másrészt egy olyan tevékenységet, ami a politikai és társadalmi élethez, és ezáltal a XIX. század felszabadítási mozgalmához is kapcsolódik. A *misraim* páholy ismert alakja volt *Garibaldi*, Itália egyik legismertebb szabadkőművese, aki erőteljesen képviselte ezt a szociális felszabadítási mozgalmat, és az egyes ember felszabadítása is a szívégye volt. Az itáliai felszabadítási mozgalomban mellette harcolt egy asszony, *Helena Blavatzky*, aki később a Teozófiai Társaság alapítója lett.

H. Blavatzky fiatal korában rendkívül emancipált, erőteljes személyiség volt. Mediális képességeivel az akkori kor külső harcaiban is részt vett. A fegyveres csatákban is ott harcolt *Garibaldi* mellett.

Mindebből sejthetjük, hogyan jött létre kontinuitás a francia forradalommal, ill. azokkal a sze-

mélyekkel, akik irányt akartak adni ennek a forradalomnak, akik aztán a XIX. század szabadságmozgalmához is kapcsolódtak, és útjuk végigkövethető a Teozófiai Társaságig. Steiner nyilvánvalóan ehhez az áramlathoz akart kapcsolódni. Mindig hangsúlyozta, hogy mindaz, amit tesz, a saját munkájából fakad, de amikor kontinuitásról beszél, az olyan, mint ahogy egy fáklyát továbbadnak.

Steiner az ezoterikus csoportmunkában az embereket szociálisan is ébresztgetni próbálta. Fontosnak tartotta, hogy a spirituális elmélyülés mellett, ami az embert személyesen érinti, a kor pulzusán is rajta tartsa a kezét. Ez az akkori teozófus körökben, Németországban nagyon nehéz volt. Sokan, főleg a műveltebb rétegből úgy vélték, hogy a politikával nem kell foglalkozni, az valami alacsonyrendű dolog, amihez nem adják magukat.

De nemcsak Steiner szerzett jogosultságot, hogy a *misraim* keretében német nyelvterületen működjön. Egy francia okkultista, *Papus* is ugyanolyan jogokkal rendelkezett Franciaországban, mint Steiner Németországban, és aki már ekkor ellenséget látott Steinerben. *Papus* azok közé az okkultisták közé tartozott, akik mindenütt ott akartak lenni, ahol történt valami. A hagyományos spiritualitással foglalkozott, és saját rendet alapított, a *martinisták* rendjét. *Papus* és a hozzá hasonlókat azt gondolták, hogy Európában erős spirituális hagyomány működik, és az embernek a mágiát is a hagyományok szerint kell művelnie. Ehhez pedig az is hozzá tartozik, hogy az így szerzett tudást megtartják egy bizonyos körben, ahol az emberek megfelelő beavatást nyernek. Ezek az európai hagyományok elhatárolódnak más hagyományoktól, az indiai, ázsiai stb. szokásoktól. Emiatt is voltak ellenérzései *Papus*-nek a Teozófiai Társasággal szemben, mert abban egy ázsiai inváziót sejtett. És egy olyan spirituális alakot, mint Steiner, el kellett utasítania, mivel ő kilépett a nyilvánosság elé, és már akkor világossá tette, hogy a hozzá kötődő spirituális munkában nem használnak semmiféle mágiát, s hogy az ő munkája a gondolkodás iskolázásán alapul.

1907-ben járt Steiner először Prágában. Előadásán jelen volt *Papus* néhány híve is. Az egyikük *Papus*-nek írt levelében kifejtette, hogy bár csodálja Steinert, ahogy beszél, ugyanakkor „elcsábítja tőlünk az embereket”. Ez a levélíró megkérdezte Steinert, mit tart *Papus*-ról. Steiner először azt vála-

szolta, hogy „inkább ne is beszéljünk róla”. De miután a kérdező tovább erőszakoskodott, Steiner azt mondta, hogy *Papus-t* a fekete-mágiától csak egy pókháló választja el. Ez a levélíró azután beszélt *Papus*-vel, hogy mit kellene tenni Steinerrel, aki láthatóan veszélyes a számukra. Ettől kezdve nyilvánvalóan ellenségek voltak.

Ennél is fontosabb, hogy *Papus* abban az időben erőteljesen dolgozott a politika területén, és első sorban *Saint Yves*-re hivatkozott.

Steiner már 1870-től beszélt a nyilvánosság előtt arról, hogy az európaiaknak össze kell kapcsolódniuk, és létre kell jönnie egy uniónak, amelynek alapját csakis annak ismerete képezheti, hogy a társadalom különböző területein (szellemi élet, gazdasági terület, jog) más és más erők működnek. 1880-tól ez a tagolás már a könyveiben is megjelent. Sok francia könyvben viszont még ma is azt találhatjuk, hogy Steiner ehhez *Saint Yves* tanait használta fel. És talán az első pillanatra valóban úgy tűnhet, hogy *Saint Yves* szinergiája és Steiner tagolása összecseng. De van egy fontos különbség. Az, hogy *Saint Yves* semmit nem akart változtatni a fennálló hatalmi struktúrákon. A jövőbeni unióról azt gondolta, hogy három konventnek kell létrejönnie. Az egyikben összejönnek Európa ravasz koponyái, a professzorok, papok, akadémikusok, és ha Európa koponyái együtt lesznek, az adja majd Európa szellemi életét. A politikai konventet a politikai vezetők alkotnák; és ugyanígy a gazdasági élet vezetői is alkotnának egy konventet. *Saint Yves* a mindenkori társadalmak hierarchikus felépítésén semmit nem akart változtatni.

Más a kiindulópontja annak, ami Steinernél hármastagozódássá lett. Az ő alapkiindulása az, hogy a modern korban minden ember benne áll mindhárom területben. Steiner nem egy régi rendről beszélt, hogy egy ember valamely meghatározott területben benne áll, hanem arról, hogy ma mindhárom területbe bekapcsolódunk, ami sokkal nehezebben megragadható. *Saint Yves* szinergiája a nyugati irányhoz tartozik, hogy fenn akarja tartani a régi rendet. Az okkultisták azt mondják, hogy a tudást nem szabad nyilvánossá tenni. Éppígy azt mondják a politikáról is, hogy a hétköznapi ember buta hozzá, azt csak a szakemberek érthetik.

Míg az okkult társaságoknál a beavatott a tudását visszatartja az emberektől, Steiner arról beszélt, hogy el kell vezetni az embereket ehhez az okkult tudáshoz, az emberek önneveléssel maguk eljuthatnak ide. Mégis azt tapasztaljuk még mindig, hogy politikai, szociális területen ugyanaz az általános nézet uralkodik, miszerint az emberek buták az életük vezetéséhez, irányítani kell őket.

Papus egészen a XIX. század végéig *Saint Yves* munkáját folytatta. A diploma, amit Steinerhez hasonlóan ő is megkapott, számára egészen mást jelentett; azt, hogy európszerte hozzá tudott férni emberek mindenféle hálózatához, és így olyan emberekhez, akik a politikai életben is tevékenyek voltak. Az volt a meggyőződése, hogy még az európai egyesülés előtt szükség van egy háborúra, hogy az európai népek életében sok minden meg tudjon változni. Úgy gondolta, hogy az európai népeket, nemzetiségeket el kell különíteni egymástól. Egyik fontos szempontja volt, hogy ehhez az Osztrák-Magyar Monarchiát el kell tüntetni. *Papus* intenzíven együttműködött egy olyan politikai hálózattal, ami a világháború kidolgozásán dolgozott. Munkája erősen kapcsolódott az oroszországi eseményekhez, Oroszország belpolitikájába is befolyást nyert. Bejárása volt a cárhoz, aki feleségével együtt erősen spirituális beállítottságú volt, így *Papus*-nek lehetősége volt, hogy spiritiszta szeánszokat rendezzen Oroszországban.

Említésre méltó, hogy az 1905-ös forradalmak idején megidézte egy szeánszon Miklós cár apjának a szellemét, és az apa azt tanácsolta a cárnak, hogy ne engedjen a forradalmároknak, maradjon kemény. Tőle származott az a tanács, hogy a felkelőkre kell lőni, ami meg is történt.

Steiner meg volt győződve arról, hogy munkája 1914 előtt azt a célt szolgálta, hogy ne történjen meg mindaz, ami aztán mégis megtörtént. 1910-ben kezdett beszélni az európai népek problémáiról, de nem azért, hogy ezeket a népeket manipulálja, hanem azért, hogy meg tudják ragadni saját feladatukat.

Saint Yves szinergiája mégis él tovább. Ha követjük az ágait, és azt, hogyan van jelen a világban a továbbiakban is, láthatjuk, hogy a 20-as, 30-as években erőteljes munka zajlott a szinergia érdekében. Franciaországban ennek értelmében tevékenykedtek a *martinisták*, akikhez a 30-as években olyan emberek is kapcsolódtak, mint *Calegri*, aki már akkor nyilvánosságra hozta pánerurópai gondolatait. *Monet* is ezekben a körökben vette fel a később ismertté vált gondolatait.

*

Szintén 100 éve, 1907 decemberében tartott Steiner egy ezoterikus órát Münchenben. Ekkor beszélt először az 1879-es év jelentőségéről, arról, hogy ebben az évben végpontjához érkezett az 1840-es években kezdődött nagy szellemi harc, s hogy az az alak, aki ezt a szellemi harcot megnyerte, a Michael lényel van összekapcsolva. Tíz évvel

később, a háború alatt aztán részletesen beszélt erről „A sötétség szellemeinek bukása” című ciklusában. Írt a szellemi harcról, ami bizonyos szellemi irányok között zajlott. Hogy az emberek számára a földön lehetővé válik egy új kapcsolat teremtése a szellemi világgal, lehetővé válik egy újfajta beavatás. Már a teozófus körökben is beszéltek a *Kali Yuga* végétől, hogy ezzel egy sötét korszak lezáródik, és egy új korszak kezdődik. De Steiner utalt a Michael lény központi jelentőségére is. Hogy a XIX. század végén Michael veszi a kezébe a kor fölötti uralmat. Ez nem volt idegen az európai kultúra számára, valójában már a reneszánsz korban ismert volt. Akkoriban kezdődött el Gabriel korszaka, de már tudták, hogy a XIX. század végén le fogja őt váltani Michael. Ehhez kapcsolódott Steiner, de egy új tapasztalatot fűzött hozzá, utalt ugyanis arra, hogy egyrészt a szellemi világ megközelíthetővé vált az ember számára, másrészt viszont, hogy azok a sötét hatalmak, amelyek le lettek győzve, az emberek közé lettek szorítva. Rámutatott arra is, hogy a XX. századtól egyre veszélyesebbé válnak a vérségi kötődésekből, öröklésből származó erők.

Steiner azt akarta, hogy a népek maguk ismerjék fel saját magukat. Más az, ha egy nép önismerethez jut, mint az ösztönösen benne működő erők. Ezen az ezoterikus órán Steiner megnevezett egy lényt, Michael nagy ellenségét, akit Mammonnak nevezett. Az ótestamentum régi szereplője ez az alak. Steiner utalt rá, hogy ez a lény a pénzkérdéssel, másrészt a fertőző betegségek, járványok terjedésével is erőteljesen össze van kapcsolva. Ez is olyan összefüggés, amiről Európa fejlődésében egyszer már tudtak. Ha a bogumilokkal és katarokkal foglalkozik az ember, hamar rájöhethet, hogy ők ismerték ezt az összefüggést a pénzügyek és a járványok között.

Itt ismét fontos *Papus-t* megemlíteni, aki egy olyan anglo-amerikai titkos társaságnak is tagja volt, ami a nyugati világban erőteljesen elterjedt a XX. században. Ez a Luxori Hermetikus Testvériség. A súlypontja Anglia és Amerika volt. Magát úgy definiálta, hogy ő a nyugati tradíció őrzője. Erőteljesen küzdöttek a Teozófiai Társaság ellen, és elutasították a reinkarnáció gondolatát is, amit ázsainak tartottak. Azt vallották, hogy ők képviselik az igazi rózsakeresztességet. (Nem jelentéktelen ez a tény, mivel Steiner az említett kongresszuson erőteljesen összekapcsolta a maga munkáját a rózsakeresztességgel, akkor tartotta előadását a rózsakeresztességről. Fontosnak érezte, hogy a munkája egy európai történelemhez tartozik.)

Furcsa dolog kapcsolódik ehhez az említett Luxori Testvériséghez. A XIX. század végén néhány

írás azt a szemléletet képviselte, hogy egy új korszak kezdődik, a *New Age*, aminek a vezetője Michael; azonban más dátumot adtak meg: 1881-et. Azt mondták, hogy ettől kezdve uralkodik Michael.

Ismét ugyanaz a probléma: mindketten Michaelról beszélnek. Érdekes módon ez a luxori társaság egy külső eseménnyel is összekapcsolta a történetet, a *chicagói* világkiállítással, ahol *Edisonnak* sikerült megoldania az elektromos világítást.

Blavatzky, aki egy igen rebellis hölgy volt, tudott erről. Éberan figyelte az eseményeket, ezért tudta, hogy mit állít ez a társaság, és egy erőteljes támadó cikket jelentetett meg a Teozófiai Társaság nevében. Azt írta, hogy teljesen kiforgatják a dolgokat. Rámutatott, hogy ennek a számnak, 1881-nek semmi köze Michael fellépéséhez. Azt vetette a társaság szemébe, hogy nem Michaelról, hanem egy másik lényről beszélnek, akit egy kiskapun be akarnak hozni a világba. Természetesen igencsak zokon esett nekik *Blavatzky* viselkedése, mindenekelőtt azért, mert szorosban benne voltak egy nagyobb léptékű politikai eseményben. *Cecil Rhodes*-hoz hasonlóan erőteljesen törekedtek arra, hogy az angolul beszélő világ összekapcsolódjon. Az okkultizmusnak nyugati irányt akartak adni, ahol a reinkarnációról való tudás nem jelenik meg. Tehát a céljuk angol vezetés volt, ezoterikus okkult irányítással.

Rudolf Steiner az I. világháború után sokat foglalkozott a népek kérdésével. 1910-ben tartotta első előadásait az európai népekről, messze északon, a mai Norvégia területén. Norvégia akkoriban vált függetlenné a svéd királyságtól, így egy egészen „új ország” volt. Bevezetésként beszélt arról, hogy az embereknek a közeljövőben sok feladatuk lesz együtt, emberiségként, és hogy épp emiatt fontos, hogy a népek kérdésével foglalkozzunk. Beszélt arról, hogy mennyire jelentős, hogy az emberek érdeklődjenek a másik ember iránt, különösen ha a másik ember egy másik néphez tartozik. Ez felszólítás volt az antropozófusoknak: „foglalkozzatok az egyes népekkel, és jussatok el odáig, amit a népek önmegismerésének lehet nevezni!” De Steiner nem csak arról beszélt, amit az ember érez, hanem egy megismerésről is. Amikor azután elkezdődött a II. világháború, véget ért ez a megismerési lehetőség mint út, és elkezdődött az az európai betegség, ami ma is tart: a népek egymás elleni küzdelme. A II. világháborútól kezdve Európában sehol nem fordultak elő olyan gondolatok, hogy mi is az, hogy nép. Hogy ez biológiai, nyelvi, kulturális, lelki vagy mi-féle fogalom? Az egyes nyelvekben a „nép” szóhoz különböző képek kapcsolódnak.

Ahogy nyugatról kelet felé haladunk, egyre erőteljesebb a származás, az eredet hangsúlyozása. Az összetartozásnak másfajta gyökerei vannak nyugaton, mint kelet felé. Más-más gyökere van annak, hogy az egyes népek a saját létüket hogyan élik át.

Johann Gottlieb Herder úttörője volt annak az élménynek, ahogy az emberek egyre inkább kezdtek átérezni, mit jelent egy nép. *Herder* a kert képét használta. Egy kertben sokféle növény, virág nő, és mindegyiknek megvan a maga törvénye. És van egy kertész is. Minden virág önmagában szép, de csak együtt képeznek kertet. Ez utal arra, hogy a XVIII. század végén és a XIX. sz. elején az emberek elkezdtek gondolkodni a népek különbözőségéről. Tehát mielőtt a XIX. század elején az öröklődés, a biológiai származás vizsgálata, fontossága egyre hangsúlyosabbá vált volna, élt az a gondolat, hogy a népnek van más jelentősége is.

Példaként szintén megemlíthetünk egy szlovák protestáns embert is ebből az időből, aki ugyancsak beszélt arról, hogy mit jelent a nép. Kijelentette, hogy a nép magasabb fokot jelent, mint a törzsi összefüggés. A bajorok, svábok stb. mind egyfajta törzsi összefüggésbe tartoznak. Az emberi közösségek növekedésében azonban a nép ennél egy fokkal feljebb van. A nép a fejlődési folyamatnak egy lépcsőfoka a tiszta humanitás felé. A növekedés a családból indul ki, majd a törzs következik, aztán a népek, és végül az egész emberiség. Később a XIX. század során ezek a gondolatok teljesen eltűntek.

Steiner arra figyelmeztetett, hogy ennek a problémának nem szabad a lelki élet területén megmaradnia. Egy 1914-es előadásában (mikor a háború már elkezdődött) a dornachi hallgatóság előtt beszélt arról, hogy mit jelent Közép-Európa, ami nem csak a népek összességét jelenti. Steiner érzékelte, hogy az emberiség nullponthoz érkezett, amikor kezdi elveszíteni a tradícióját, és azt mondta – ami nagyon provokatív kijelentés volt a világháború elején –, hogy ez a „közép-európai” nem létezik akkor, amikor az ember megszületik. Ez nem egy veleszületett adottság. Közép-Európa népekhez tartozók születésükkor nem rendelkeznek az identitásukkal. Ezeknek a népeknek a jövőben kell látniuk azt, ami felé fejlődnek. Mikor megszületik, nem közép-európai egy kisgyermek, ennek nincs realitása, hanem csak annak, hogy az ember a jövőbe tekint, és ott látja meg ezt a közép-európai identitást. Steiner egy állandó létesülésben, fejlődésben való létezésről beszélt. Közép-Európa vonatkozásában az emberen magán áll, hogy törekszik-e az individualitásra. Steiner minden törekvése arra irányult, hogy ennek tudatát felébredje az emberekben.

A tradíció kérdése mindig is konfliktust hozott Közép-Európába. Mit is jelent a tradícióval való kapcsolat? Az ember a tradícióban visszafelé tekint egy áramlásra, ami a múltból jön, és az embernek az összefüggésbe tartozás érzését adja. De ez egy lehorgonyozódás is abba az időbe, ahol az ember a múltban volt. Steiner épp ennek az ellenkezőjéről beszélt. Arról, hogy az embernek a jövőbe kell behorgonyoznia magát, ami egy majdani lehetőség.

Steinertől tudhatjuk, hogy a sötét korszak lezáródása után, amikor az ember eljutott a küszöb-helyezethez, anélkül, hogy az emberiség tudna róla, eljut egy másfajta kapcsolathoz is a szellemi világgal. Mi történik, ha átlépjük ezt a küszöböt? Hasonlít tapasztal az, aki egy betegség vagy baleset kapcsán átéli, hogy a testéből kilép, amire azonban nincs felkészülve, és ezért úgy érzi, mintha kihúznák a testéből. Az első, ami ilyenkor bekövetkezik, egy irtózatosszerű félelem. Mert mindaz, amiről azt hittem, hogy én vagyok, az én identitásom, az eltűnik. Az ember azt éli meg, hogy az identitása a testéhez van kötve, és akkor az egyszer csak eltűnik. Alig elviselhető ez az élmény. Ezért az embert meg is védik ettől, hogy ez ne történhessen meg. Minden iskolázás arra irányul, hogy az ember ebben a helyzetben mégis meg tudjon állni, el tudja azt viselni. Ennek egyik foka minden okkult iskolázásban az, amit hontalanságnak neveznek. Hogy az ember el tudja viselni, hogy nincsen otthona.

Ma vannak olyan emberek, akik semmiféle házával nem rendelkeznek, és vannak, akiket a haza nagyon is megköt. A XX. században azt látjuk, hogy minden elkezd széthullani, elveszíti mélyebb értelmét. Ez pedig az emberben elégedetlenséget, ürességet hagy hátra, és annak keresését, hogy tulajdonképpen ki is ő. Ha az ember erre nincs előkészítve, akkor tanácstalan, nem tud tájékozódni. Steiner arról beszélt, hogy új, tudatos viszonyba kell kerülnünk a néppel, a nyelvvel. Ha az ember áthaladt ezen a nullponton, akkor a hagyományokkal is másként tud bánni, mert akkor ezek a hagyományok már nem uralkodnak rajta, hanem tudatosan használni tudja őket.

A fundamentalizmus azzal a félelemmel függ össze, hogy az ember mindent elveszíthet. Ide tartozik az a félelem is, ami minden olyan folyamattal szemben keletkezik, ami ezt a feloldódást eredményezheti.

Az Amerikai Egyesült Államokban a neokonformizmus egybeesik a muszlim fundamentalizmus születésével a II. világháború utáni időszakban. *Leo Strauss* a *chicagai* egyetem professzora megfigyelte a győzteseket, az amerikai társadalmat, és Huntington stílusában megállapította,

hogy túl sok a liberalizmus és az individualizmus, ami az embereket magányossá teszi, mindenkinek saját érdekei vannak, a családok szétesnek, szétesik a társadalom és egész Amerika. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy vissza kell fordulni. Ellensúlyt kell teremteni új mítoszok létrehozásával. Úgy gondolta, hogy az nem fontos, hogy ez a mítosz igaz-e, csak annak van jelentősége, hogy ez a kép éljen az embereken, és ezáltal hasson. Kedvence volt egy olyan tv-sorozat (A füstölgő puska-cső), amelyben minden rész végén a fehér cowboy legyőzte a feketét, és azt mondta, hogy ez az amerikai mítosz. Hogy az amerikaiaknak hinniük kell abban, hogy az a rendeltetésük, hogy a világban a rosszat, a gonoszt legyőzzék, az elitnek pedig az a dolga, hogy biztosítsa számukra ezt a mítoszt. Ez volt a neokonzervatív iskola születése, amelynek még a legutóbbi választásoknál is jelentős befolyása volt. Ehhez tartozik még egy gondolat, amit Strauss ugyan nem mondott ki, mégis benne van, mégpedig hogy eközben ez az elit hontalanná válik. Hogy belekerül abba a fejlődésbe, amit Steiner a tudati-lélek fejlődésének nevez, de a népet visszahagyja ez előtt a fok előtt. Csakhogy ha az ember egy ilyen mítoszban él, nem jut oda, hogy felismerje önmagát. A mitikus képek létrehozása hatással van az egész világra. Ezek a mítoszok egész népeket megakadályoznak abban, hogy saját feladatukat felismerjék.

A modern természettudomány mellett a gazdasági élet rombolja a legerőteljesebben a hagyományokat. Ha ma Indonéziában fellép egy súlyos állapot, annak Európára is hatása van. A gazdaság azt okozta, hogy az emberek világszerte nagyobb függőségbe kerültek egymástól. Az ideológia a gazdasági területen azonban másról szól, például valakinek a legyőzéséről. Az, hogy a gazdasági életben olyan kifejezéseket használnak, mint konkurencia, meg a másik legyőzése, az nem a gazdaságból származik. A gazdasági vezetés nagy része ma már hontalan, és a hatalmát arra használja, hogy az embereket egy régi függőségben tartsa, hogy az emberek ne tudják megtalálni egymást, ne tudjanak kapcsolatokat, szövetségeket kötni. Ennek egy eleme az is, hogy a népeket megpróbálják egymás ellen kijátszani. Ami ma óriási probléma, mert ennek semmi köze a népek önmegismeréséhez, megismeréséhez, csak a népekkel való játékot jelenti. Az Unióban különösen veszélyes, hogy nem akarnak tudomást venni arról, hogy ez a probléma létezik.

Miért következett be az az egzisztenciális helyzet, amiben most vagyunk, hogy úgy érezzük: nincs tovább, nincs talaj a lábunk alatt? Sok mindent hibáztathatunk, de a döntő az a spirituális helyzet,

amiben benne állunk. Öntudatlanul az emberiségnek abban a helyzetében vagyunk, hogy a tradíció már nem tud továbbmenni. Steiner azért jelent meg a világban, hogy az emberiség eljusson egy olyan orientációhoz, amihez saját magából kiindulva juthat el. Ez fájdalmas folyamat. De a tudati folyamatok mindig fájdalmasak. Mindig fáj felébredni. Ahogy nappal a testünket folyamatosan pusztítjuk, éppúgy folyik ez a pusztítás a társadalomban is, és az előtt a hihetetlen követelmény előtt állunk, hogy a társadalmat a tudatunkból kiindulva építsük újjá. Ebben a feladatban mindannyian újszülöttek vagyunk. Épp csak kezdünk rátekinteni valamire. Ez egy dráma, amihez sokszor nem vagyunk elég erősek. Olvassuk újra a Parzivalt! A nyelvezete középkori, de a helyzet, amibe Parzival belekerül, hasonló a mostanihoz. Ahogy nem tudja, mit tegyen, ahogyan eljut oda, hogy elátkozza az istent, és hogy mégis át kell élnie mindezt, hogy ezt nem lehet megspórolnia. Mindannyian ezen az úton vagyunk ma.

A Habsburgok idejében, mikor a gabrieli erők voltak uralmon, erőteljesen uralkodtak a vérségi vonalak, innen származik a jelmondatuk is: „mások háborúval, mi házassággal gyarapítjuk a vagyónunkat”. Azonban a francia forradalomnál már láthatjuk, hogy a vérségi kapcsolat erőteljesen túlhaladottá kezd válni. 1879 természetesen egy fontos év, de már jóval hamarabb hírt ad magáról az, ami később bekövetkezett. A michaeli hatás lényege az, amit ma kozmopolitizmusnak neveznénk. Óriási különbség, hogy az ember az impulzusait abból meríti, ami a vérségi kötelékből származik, vagy a kozmopolitizmusból. Ebből a szempontból most tulajdonképpen azt mondhatnánk, hogy mi még egyáltalán nem vagyunk emberek. A cél az, hogy a jövőben megpillantsuk azt, amivé válni akarunk, ami felé most csak törekedhetünk. Tudatára kell ébrednünk, hogy mennyi „állat” van még bennünk. Az emberekkel való együttlétünkben még nem vagyunk emberi fokon, rengeteg állati van bennünk. Ez egy átmenet a természetes szeretettől a tudatos szeretethez, ami egy óriási lépés. Goethe azt mondta, hogy egy szomszédos nép sorsát ugyanúgy képes átélni, mint a saját népe sorsát. Hogyan lehetséges, hogy ő ezt kimondhatta? Mi a miénk, mi az, ami hozzánk tartozik, és mi nem?

Rudolf Steiner az I. világháború óta sokat beszélt arról, amit keleti testvériség társaságoknak lehet nevezni. *Al-Afghani* a nyugati hatalmakkal való konfrontációban jutott ahhoz a gondolathoz, hogy hogyan kell magukat megszervezni. „Meg kell próbálnunk itt az ázsiai térségben a vallások feletti együttműködést létrehozni.” – mondta. A XIX.

század végén élt egy hindu jógatanító *Jogananda*, aki indiai szellemi tanítójától, gurujától egy feladatot kapott. „A nyugati világ materializmusa túl erős, nem tudunk tenni ellene – mondta a guru –, de amit ellensúlyként küldhetünk, az a mi spiritualitásunk.” Tehát *Jogananda* azt a feladatot kapta, hogy alapítsa meg a nyugati világban az első jóga centrumot. Ezért a guru *Jogananda*-t Kaliforniába küldte, hogy ott létrehozza az első centrumot, ahonnan kiindulva a keleti spiritualitásnak a nyugati világban el kellett terjednie, és ez a jóga rendszerre épült.

A Nyugat mintegy felfedezte a Keletet. Egyrészt mint egy egzotikus világot, másrészt azt a reményt is keltette bennük, hogy keletről meríthető az erő ahhoz, hogy a dolgaikat jobban tegyék. Ugyanakkor Oroszországot elkápráztatja a buddhizmus világa, és felmerül az a gondolat, hogyha a nyugat szociális jogtalanságai ellen akarnak küzdeni, akkor az oroszoknak az ázsiaiak mellé kell állni.

Mindannyian láthatjuk, hogy a keleti elem az utóbbi 100 évben milyen erőteljes szerepet kapott modern kultúréletünkben. Az mondhatnánk, hogy a nyugati ideális vallás a tibeti buddhizmus lett. A tibeti lámák nyugaton élnek száműzetésben. A dalai láma úgy lép fel nyugaton, mint az elnyomott tibetiek békekövete. Megkapta a Nobel békedíjat is. Spirituális szempontból úgy is megítélhetjük azt, ami Tibettel történt, hogy szükséges volt a tibeti emberek áldozata, hogy a vallás egy más síkon a világban elterjedhessen. Nem az emberi jogokról van szó, hanem spirituális ökonómiáról. Fel kell áldozni egy népet, hogy spirituálisan egy nagyobb erő jelentkezzen. Ha a kínaiak nem szállják meg Tibetet, akkor a tibeti buddhizmus nem terjedhetett volna el a világon.

Ausztriában 4 éve nagy celebráció zajlott Grazban, mikor a dalai láma a tibeti buddhizmus egyik legfontosabb ceremóniáját nyilvánosan vitte végbe. Az előkészítések során a tibeti lámák Ausztriában 72 helyen a földbe helyeztek olyan urnákat, melyekbe mantrákat és rituális tárgyakat süllyesztettek. Erre azért volt szükség, mert Karinthiában tervezik egy buddhista kolostor felépítését, ami a dalai láma európai főhadiszállása lesz. Hogy ezt minél többen támogassák, részben *Harrer Hét év Tibetben* c. könyve adta. A dalai láma a 70-es években jár. A tibeti újratestesülés tana a vezetők újratestesüléséről azt mondja, hogy ha a láma meghal, hamarosan újraszületik egy gyermekben. A papoknak egy bizonyos rituálé szerint meg kell keresniük, és sajátos jelekből fel kell ismerniük ezt a gyermeket. Ma erősödik az a szemlélet, hogy ez a reinkarnáció nem feltétlenül Tibetben fog megtör-

ténni, sokkal inkább nyugatról fog kikerülni a kivetkező láma. Ezt készítik elő az olyan filmek is, mint pl. A kis Buddha.

Steiner korán, már a bécsi időszaka alatt (a 20-as évek közepén) kapcsolatba került a teozófiával. A bécsi tanulmányai idején olyan emberekkel került kapcsolatba, akik a Teozófiai Társaság tagjai voltak. Jelentős személy volt közülük *Friedrich Eckstein*, aki mindenkit ismert. Rendkívül tájékozott volt, bejárta az egész világot, *Blavatzkyt* is személyesen ismerte. Ismert néhány szellemi tanítót és tanítványt, akik beavatást kaptak a keleti tanokba, és *Blavatzky* körül voltak. Steiner azt írta *Ecksteinről*, hogy a legfontosabb, hogy az volt a felfogása, hogy veszélyes dolog okkult tényeket nyilvánosan kimondani. Steiner úgy jellemzi a teozófiával való találkozását, hogy számára ez nem volt kellemes; inkább taszította, mint vonzotta, amivel a teozófiában találkozott, nem utolsó sorban alapos természettudományos képzettsége miatt. Mikor Weimarba költözött, eltávolodott ettől a környezettől, és csak húsz év múlva találkozott ismét teozófus körökkel Berlinben. Mikor később Steiner már az antropozófus munkában tevékenykedett, gyakran jellemezte a Teozófiai Társaság fejlődését a fiatal *Helena Blavatzky* fejlődésével. A fiatal *Blavatzkyra* nagy hatással volt a rózsakeresztesség. *Blavatzky* életrajzában olvasható, hogy a Volga-vidék középső területén nőtt fel, ahol pubertás korában az anyai nagyapja házában élt. *Blavatzky* leírta, hogy ebben a házban hatalmas könyvtár volt, tele ezoterikus irományokkal, s hogy tizenéves kamaszként falta ezeket a könyveket. Ez a nagyapa egy titkos társaság tagja volt Franciaországban. Mégpedig egy olyan szabadkőműves páholy tagja, ami a rózsakeresztés irányhoz kapcsolódott. *Blavatzky* talált a könyvek között kéziratokat is a nagyapja idejéből. Ezek a kéziratok magától *Saint Germaine*-től származtak. A nagyapa tehát kapcsolatban állt ebben a páholyban *Saint Germaine* gróffal. *Blavatzky* azt írja, hogy a kéziratokban benne állt a XIX. század története is, ami a leírásakor még csak egy jövőbeni történet volt. Írt *Saint Germaine* az orosz forradalomról is, amit a 16 éves *Blavatzky* izgalmasnak talált, és úgy érezte, hajtja valami, hogy elhagyja a várost, tapasztalatokat, kalandokat keresen a világban. Csakhogy akkoriban ez egy nőnek szinte lehetetlen volt, csak akkor vált lehetségessé, ha férjhez ment. *Helena* ezért fiatalon hozzáment a 70 éves *Blavatzkyhoz*, majd esküvő után elutaztak a Kaukázusba, ahol az ifjú feleség egyszerűen eltűnt. *Helena* soha többé nem látta a férjét, így elkezdődhetek a kalandok az életében. Utazott Indiába és mindenfelé, megismerhetett mindenféle dolgokat.

Ezután kezdődött a veszélyes politikai játék – amiről Steiner is beszélt – azokkal a titkokkal, amiket félig-meddig vagy egészen áttekintett. Steiner leírta, hogy mikor *Blavatzky* fiatalon Párizsba ment, milyen szemtelenül lépett fel. Azt mondta: „Szeretném, ha beavatnának. Ha nem teszik, elárulok a sajtónak olyan titkokat, amiket itt tapasztaltam.” Ha ezt megtette volna, az skandalum lett volna a nemzetközi politikában. Akár felkelést is kiválthatott volna a Brit-Indiában. *Pandzsáb* tartományban az ottani szikhek esetleg összekapcsolódtak volna a franciákkal és az oroszokkal a britek ellen. Mindez 1875-ben történt, amikor a szikhek épp azt szerették volna, ha az oroszok bevonulnak a brit területre, a franciák pedig a tengeren okoznak nehézségeket az angoloknak. Erről folytak a beszélgetések akkoriban ezekben a titkos körökben, amikor *Blavatzky* ilyen határozottan lépett fel. Steiner említi, hogy ekkor határozták el ezekben a körökben, hogy *Blavatzkyt* egyfajta okkult fogságba vetik. *Blavatzky* ugyanis médiumi képességekkel rendelkező asszony volt. Olyan képeket kapott, amelyeket a tudatával nem tudott áttekinteni. Elhatározták tehát, hogy egy rituálé segítségével előidézik, hogy *Blavatzky* benne maradjon a saját élményeiben. Steiner aztán leírja, hogy keleti okkultisták hogyan szabadították ki ebből a fogságból. A Teozófiai Társaság számára mindebből annak volt jelentősége, hogy a társaság így erőteljesebb keleti irányultságot kapott. Steinertől tudhatunk arról az átmenetről, ami *Blavatzky* első könyvétől (A leplezett Ízisz, melyben még megtalálható a rózsakeresztes vonás) a következő könyvéig tartott, melynek A titkos tanok a címe, és amit már teljesen a keleti hemiszféra hatása alatt írt. Már akkor is létezett a keleti és nyugati hemiszféra közötti okkult harc, ami Steiner személyére is következményekkel járt. Steiner átélte, hogy ha valaki teozófusokkal jön össze, két különféle élménnyel találkozik: az első, hogy egyes angol teozófusok azt mondják, hogy Közép-Európának spirituálisan nincs semmi jelentősége, hogy aminek spirituális jelentősége van, az mind nyugatról került keletre; a másik, hogy az egész teozófiai gondolkodásmódba erőteljesen belekerült a keleti ezoterizmus szemlélete. Hamar létre is jött a konfliktus, amikor keleti oldalról felépítették Krisztus inkarnációjának az elméletét. Ez az a történet, ami *Chrishnamurti*hoz kapcsolódik. A Teozófiai Társaság akkori vezetője, *Annie Besant* megpróbált olyan embereket találni, akik hajlandók elismerni, hogy *Chrishnamurtiban* Krisztus testesült meg. Ez ösztönözte Steinert, hogy szakítson a Teozófiai Társasággal, mert ő mindig azt hangsúlyozta, hogy Krisztus az emberiség történe-

tében a földön csak egyszer testesült meg. Ez a szétválás vezetett '12-ben az Antropozófiai Társaság megalapításához. Két polaritás között kellett megállni. A nyugati oldalon ignorálják a kereszténységet, keleti oldalról pedig egy megváltó elemet hoznak, a krisztusi kereszténység teljes kikapcsolásával. Ez volt az a talaj, melyen Steinernek mozognia kellett.

Ázsiában kelet és nyugat közé beszorítva volt egy kis terület, Tibet, melyhez az oroszok és a britek is megpróbálták hozzáférni. A XIX. század elején történt az első kísérlet a tibetiek részéről, hogy védelmet építsenek, és született egy olyan gondolat, hogy az oroszokat fel lehetne használni az angolokkal szemben. *Agvan Dorjjeff*-et, egy tibeti szerzetest, aki a mostani dalai láma elődjének a tanítója volt, a XIX. század végén azzal a diplomáciai feladattal küldték az oroszokhoz, hogy meggyőzze őket, hogy fel kell szabadítaniuk a britek uralma alól Belső-Ázsia népeit, és hogy segítsék a jövőben egy nagy buddhista konföderáció létrejöttét, melyet a cár védelme alá szántak. A következő évtizedekre vártak akkoriban egy nagy szociális felzabodítót az ázsiai népek. A tibetiek a legendáikban *Samballáról* beszéltek, amely egy birodalom, ahol az igazi spirituális buddhizmus él, amelynek van egy uralkodója, aki az egész világ ura is egyben. Annak, hogy ez a birodalom majd megjelenessen a Földön, a nagy buddhista konföderáció volt az előfeltétele. Ez a *Samballáról* szóló történet fontos eleme volt az egész ázsiai történetnek. A keleti tibeti és az orosz okkultisták nem szűntek meg erről tovább beszélni akkor sem, amikor az orosz forradalom bekövetkezett.

Ezzel egy ma is nagyon fontos ponthoz érkezünk: egyfajta apokaliptikus elemet sok vallásban megtalálhatunk. /Apokalipszis = megnyilatkozás; Valaminek a megnyilatkozása, ami a jövőben van, ami még nincs itt./ A János Apokalipszis is ilyen, amely hatalmas képekből áll. Bizonyos szempontból nagyon ijesztőek, drámaiak ezek a képek. Minden keresztény, aki az Apokalipszissal foglalkozik, az előtt a kérdés előtt áll, hogy hogyan kell azt érteni, hogy vajon itt a Földön kell-e annak lejátszódnia?

A síta irány, amit ma főként Irán képvisel, arról beszél, hogy az iszlámon belül is van valami, ami a jövőben fog bekövetkezni. Ezek az iszlám nagy tanítóiról, az Imámról szóló történetek, ahol a tizenkettedik tanító csak rejtetten jelenik meg. A síta iszlámban az a nézet uralkodik, hogy ennek az utolsó Imámnak, mint messiásnak a megjelenése akkor jön el, amikor a muszlimok elnyomása már egészen elviselhetetlenné fokozódik. Akkor az Imám felsza-

badítja az embereket ez alól az elnyomás alól, szociális igazságosság jön létre, és az iszlám az egész világon el fog terjedni.

A buddhizmusban szintén egy jövőbeni történetről van szó. Egy apokaliptikus történet a Samballa birodalomban, ami egyfajta égi Jeruzsálem. És itt is megjelenik egy megváltó alak, a jövőbeli Buddha.

A XX. század elején az a helyzet állt elő, hogy ez a gondolat emberek millióit kezdte vonzani. Mindenütt az volt az érzésük az embereknek, hogy ez az apokalipszis itt áll a küszöbön, hamarosan be fog következni. S ha most megnézzük a jelenkort, ez a probléma még mindig itt van. A XX. században itt volt (és még most is itt van) a bolsevizmus és a nemzetiszocializmus. Mindkettő az apokaliptikus képvilág elemeit vette át. Mindannyiunk számára alapvető kérdés, hogyan bányunk ezekkel a képekkel.

Steiner 1907-ben a müncheni kongresszus alkalmával valami újat akart közölni a teozófusokkal azáltal, hogy a termet, ahol összejöttek, művészi módon formálta meg. A nagytermet körben vörös drapériákkal borították. A falakon az apokalipszis hét pecsétje jelent meg, és olyan oszlopok, melyek a későbbi, goetheanumbeli oszlopok előképei voltak. A teozófián belül ez egy megújítási impulzus volt azáltal, hogy a művészi elemet ilyen erőteljesen hangsúlyozta. Steiner meggyőződése volt, hogy bizonyos képeket a művészek sokkal elevenebben tudnak felszínre hozni, mintha csak gondolja őket az ember. Érdekes, hogy ez a művészi elem, ami itt megjelent, az apokalipszishoz kapcsolódott. És ez a művészi elem rendkívüli vonzást jelentett azoknak, akik keletről jöttek.

Steiner müncheni előadásain részt vett egy orosz festő, *Nikolaj Roerich*, aki érdeklődött a spirituális dolgok iránt, és korábban belépett *Papus martinista* rendjébe. Mikor Steiner Münchenben tevékenykedett, megismerte *Dorjieff*-et, aki azt a nyugati tibeti templomot tervezte, amely ma is ott áll Pétervárott, amelyet a *kalacsakra* (az idő kereke) szerint avattak fel. A rituáléban 14 beavatási fok van, melyek között a nyugatiak számára egészen különös groteszk képek is vannak. Erőteljes kozmikus szexuális vonás él ebben a rituáléban. Ahol ezt végzik, azt annak érdekében teszik, hogy a *Samballa* mihamarabb bekövetkezzen a Földön. *Roerich* segített a templom művészi kialakításban. Fontos, hogy ez a templom ennek a spirituális iránynak a képi megjelenítése lett. *Roerich*re nagy hatással volt ez az élmény. Később aztán jött a világháború, *Roerich* az egész családjával nyugatra ment, és a háború után, 1918-20 között Angliában éltek.

Először antibolsevikok voltak, majd 1920 márciusában találkoztak egy mesterrel (szintén a *Hide* parkban, mint ahogy *Blavatzky* is az ő mesterével), aki a Himalájából jött. Attól fogva *Roerich* felesége, akinek mediális képességei voltak, híradásokat kapott az asztrális világon keresztül a mestertől, és ezen az úton a roerichiek nagy világfeladatot kaptak. 15 éven belül sikerült a roerichieknek két nagy tudományos expedíciót küldeniük belső Ázsiába amerikai segítséggel. A feladatukban az is benne volt, hogy a feladat érdekében a bolsevikokkal együtt kell működni. Ebből származik az a szemlélet, hogy a buddhizmus egyesíthető a kommunizmussal. Lenin egy nagy beavatott, nagy lélek – mondták a hangok az asszonyon keresztül –, akit felkerestek a nagy beavatottak, és elmondták neki, mit kell tenni. Marx is egy nagy beavatott volt – mondták –, és ők mindketten a nagy himalájai vezetők szerint cselekedtek.

Roerich írt egy levelet arról, hogy a bolsevizmus és a buddhizmus uniója Európát ki fogja irtani, ami egyben a kereszténység kiiktatását is jelentené. Azért fontos ez a történet, mert ennek még ma is nagy hatása van. *Roerich* feleségének spirituális naplója már az interneten is olvasható. Lehet látni, hogy ezek az élményei hogyan befolyásolták a politikai eseményeket.

A *Roerich* Társaság ma is létezik, erős támogatást élvez. Köztudottan *Gorbacsov* is támogatta. A *Jelcin* kormány alatt az oktatási-nevelési minisztériumban épp a *Roerich* Társaság tagjai kaptak szerepet. Mikor *Putyint* elnökké választották, egy indiai napilap készített vele egy interjút (ugyanis a *Roerich*-ek Indiában haltak meg, és ott vannak eltemetve). Az indiai társaság azt a kérdést tette fel neki, hogy mi köti össze legszorosabban Indiát és Oroszországot. *Putyin* erre azt válaszolta, hogy a hatalmas tanító, *Roerich* alakjára kell gondolnia. Ez segítette az India és Oroszország közötti politikai kapcsolat elmélyítését.

2001-ben megalapították a Sanghaji Együttműködő Csoportot, hogy Ázsia nagyhatalmai képviseljük az érdekeiket, hogy Ázsiában létrejöjjön egy ellensúly Amerikával és a Nato-val szemben. Egy erőteljesebb gazdasági és kulturális integráció a cél, hogy a gáz- és olajvezetékek ne a partok mentén haladjanak, ahol az amerikaiak mindenütt jelen vannak, hanem a szárazföld belsejében. Egyre több ország kapcsolódik ehhez, India, Pakisztán és Irán, és megfigyelőként jelen van Kirgizisztán, Türkmenisztán stb.

Steiner korától napjainkig továbbhalad valami, aminek erős köze van a jelenünkhöz és a világ szociális jövőjéhez. Mert a *Roerich*-történetben és a

sanghaji szövetségben is az fejeződik ki, hogy erős ellenpont jött létre a Nyugattal szemben. Ami azonban éppúgy egyfajta szélsőség, ahogy a nyugati is az.

És mi a helyzet itt Magyarországon ezekkel a keleti mozgalmakkal? Érdekes például, hogy több mint *kétszázezer* ember lett karate mester. Ez az utóbbi évtizedek jellegzetessége. Megint egy nyugati és egy keleti vadházasságáról beszélhetünk. Vanak könyvek, melyek a gazdasági elit számára íródtak arról, hogy ahhoz, hogy a gazdaságban sikeres lehessen az ember, egy távol-keleti spirituális képzésre van szükség. Ezt egyfajta szellemi ideállá emelték. És mint a küzdősportok esetében – ha egy samuráj alakra gondolunk vagy arra, ahogy egy keleti, például egy kínai a testét uralni tudja, ahol a harc művészet, és egy spirituális mozgásnak a fizikai megjelenése –, az az ideál, hogy a szenvedélyek semmilyen szerepet ne játsszanak. Ez az alapja ezeknek a technikáknak, melyek valóban mély bölcsességek, eredendően mindegyikük egy spirituális út része. De mi történik velük ma? Veszik ezeket az elemeket, és ráhúzzák egy egészen más helyzetre. A samuráj-szituációt belehelyezik egy modern gazdasági helyzetbe, hogy bizonyos hidegség és érzéknélküliség tartozzon ahhoz, amikor a gazdasági területen mozog az ember.

Sok ember érzi itt Európában ma azt, hogy valami hiányzik a számára, valami nem teljes. A németek hihetetlenül kíváncsiak a keletről jövő sámánizmusra. A jelenség lényege a pogányság megjelenése, ennek az új pogányságnak a megjelenése a fiatalok körében. Azt mondják, hogy abban az isteni a természettel összekapcsolódva él. Norvégiában például a fiatalok egy csoportja felgyújtja a templomokat. Azt mondják róluk, hogy sátánisták, miközben ők azt vallják, hogy Odinban hisznek, és azért küzdenek a kereszténység ellen, mert az elpusztította az őseik vallását. Erőteljesen beleáramlik ez az irány a hewy metal zenébe, ami igen népszerű a fiatalok körében és északról, Skandináviából indult.

A fiatalok, akik beleszülettek ebbe a világba, azt érzik, hogy hiányzik nekik valami, amit a kereszténység vett el tőlünk. Itt most persze azt értem kereszténység alatt, amit az egyház képvisel. Ezek a fiatalok könnyen tudnak kapcsolódni a keletről jövő mozgalmakhoz. És rátalálnak valamire a rockzenében.

És szintén jelen lévő probléma a mai fiatalok számára a hontalanság. Az ír keresztények a korai kereszténység idejében el akarták hagyni a hazájukat. Ezt fehérmártírságnak nevezték. Ha az ember elhagyja a hazáját, akkor meghal. De ezek az emberek áldozatból hagyták el az otthonukat, hogy a

kontinensen Jézus Krisztus követői legyenek. Meghaljanak, hogy újraszülethessenek. Szent Kolombán életrajzában van egy fontos jelenet. Kolombán elhatározta, hogy elhagyja a hazáját, anyja azonban könyörögni kezdett, hogy ne menjen el, ne hagyja el az embereket, akikkel össze van kötve. Belekapaszkodott a fia lábába, hogy megpróbálja visszatartani, de Kolombán a csalán közé lökte anyját, és elment anélkül, hogy visszanézett volna. Ez egy családi tragédia. Kolombán magára vett egy vétket az anyjával szemben. Hasonlóan mint Parzifal, aki mikor elhagyja az anyját, annak megszakad szíve. De tegyük fel, hogy Kolombán ott marad az anyjával, ott él, ahol kellemes számára a világ, a családja körében. Akkor nem épült volna az a sok kolostor Európában, ami épp általa lett. Fontos volt számára, hogy hontalanná vált, de az anyjával szemben ez egy olyan vétek volt, amit magára kellett vennie. Olyan rejtélyei ezek az emberi sorsnak, amit az értelmünkkel nem tudunk felfogni. Ma élnek olyanok, akik nem érzik szükségét annak, hogy elhagyják a hazájukat, de egyszercsak katonák törnek rájuk, akik elűzik vagy deportálják őket. És manapság gyakran előfordul az is, hogy embereknek azért kell elhagyniuk a hazájukat, mert nincs élmük, hogy meg tudjanak élni. Ilyen emberek jönnek például Afrikából Marokkóba, hogy a tengeren át az Európai Unió területére mehessenek. Ezek közül sokan vannak, akik azután nem is tudják feldolgozni hontalanságukat. Ma ebben a helyzetben élünk: sokaknak szüksége van a hontalanság állapotára, és mégis sokan nem tudják ezt elviselni.

A spirituális mozgalmak sokakat segítenek, hogy ezt a hontalanságot el tudják viselni, de sokak épp ezek által tudnak elbújni az elől, hogy ezt el kelljen viselniük.

A mai emberiség a küszöb-átlépés helyzetében van. Ennek a küszöbnek az átélése egy halálfolymat, amit tudatosan is át lehet élni, de a többség inkább tudattalanul éli át, ami félelmet okoz bennük. Ez bizonyos értelemben a világon mindenütt érvényes.

A gyökerek kérdése, ezek sokrétűsége rendkívül fontos. A gyökereket nem elvágni, hanem megváltani kell. Nem csak arra van szüksége az embernek, hogy ezekből a gyökerekből erőket merítsen, hanem arra, hogy megváltsa ezeket. Ahogy Kolombánnak is ki kell egyenlítenie a vétkét.

A jegyzetet készítette: Séva

